

Мамичева Е.В. Теоретические принципы взаимосвязи склонностей и профессиональной направленности учеников с интеллектуальными нарушениями как средство их социализации

В статье рассматривается проблема взаимосвязи склонностей человека, их природы, условий развития и профессиональной ориентации учащихся, особенно в контексте социально-экономических, демографических и социокультурных изменений общества. Особенного внимания заслуживает учет разнообразия индивидуальных отличий, особенностей психофизического развития и склонностей детей и подростков с интеллектуальными нарушениями. Это позволяет осуществить переход к личностно-ориентированному образованию на основе поиска оптимальных индивидуальных путей удовлетворения профессиональных потребностей и, как самого полного раскрытия возможностей профессиональной направленности такой личности, определения ее роли в условиях современных изменений. Поэтому одним из приоритетных направлений исследования личности учащихся с интеллектуальными нарушениями есть изучение взаимосвязи склонностей и профессиональной направленности как средства их социализации.

Ключевые слова: склонности, профессиональная направленность, ученики специальной школы, личность с интеллектуальными нарушениями.

Mamicheva E.V. Theoretical principles of intercommunication of inclinations and professional orientation of students with intellectual violations as means of their socialization

The problem of the relationship of human inclinations, of their nature, the conditions of development and professional orientation of students, especially in the context of socio-economic, demographic and socio-cultural changes in society. It deserves special attention given the diversity of individual differences, special needs and aptitudes of children and adolescents with intellectual disabilities. This allows you to make the transition to student-orient education based on the search for optimal ways to meet individual professional needs and, full disclosure of the features of a professional orientation of such person, the definition of its role in the conditions of modern changes. Therefore, one of the priorities of the study of personality of students with intellectual disabilities is the study of the relationship inclinations and professional orientation as a means of socialization.

Key words: addiction, professional orientation, students of a special school, person with intellectual disabilities

Стаття надійшла до редакції 10.04.2015 р.

Статтю прийнято до друку 20.04. 2015 р.

Рецензент: д.пед. н., проф. Дмитрієва І.В.

УДК 371.311.3:179.9

Мирян А.А.

ГОТОВНІСТЬ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

У статті досліджено становлення та розвиток системи навчання студентів з порушеннями слуху у ВНЗ; виділено передумови підвищення освітнього рівня осіб цієї категорії; представлено загальну характеристику та розкрито специфіку процесу навчання глухих студентів та студентів зі зниженим слухом.; розкрито зміст і структуру психолого-педагогічного супроводу студентів з порушеннями слуху, метою якого є надання останнім пакету відповідних послуг, формування спеціальних освітніх умов. Науково-теоретично обґрунтовано і визначено організаційно-педагогічні умови, що забезпечують підвищення ефективності навчання юнаків і дівчат з порушеннями слуху у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: вищі навчальні заклади I-IV рівнів акредитації, глухі студенти, організаційно-педагогічні умови, особи з порушеннями слуху, психолого-педагогічний супровід, студенти зі зниженим слухом.

Постановка проблеми. Вища освіта є ключовою галуззю на етапі розбудови українського суспільства. Вона є могутнім фактором розвитку духовної культури народу, відтворенням продуктивних сил України. Водночас вища освіта, перебуваючи в категорії елітарних стандартів, поступово набуває статусу соціально-культурного мінімуму. Вона стає своєрідною перепусткою до сфери професійної діяльності.

На сьогодні в Україні відбувається реформування вищої освіти, яке передбачає створення національної системи вищої освіти на нових законодавчих і методологічних засадах, досягнення принципово нового рівня якості підготовки фахівців, збереження прогресивних надбань минулого та приведення системи у відповідність до нинішніх економічних можливостей і потреб держави, зміцнення і розвиток демократизації, входження національної системи вищої освіти до світового освітнього простору і забезпечення на цій основі рівного доступу до якісної вищої освіти громадянам України, в тому числі з особливостями психофізичного розвитку, серед яких значний відсоток осіб з порушеннями

слуху.

У стандартних правилах забезпечення рівних можливостей для інвалідів [12] зазначено принцип рівності прав людей з інвалідністю, який передбачає, що кожний індивідуум має рівні можливості для участі у житті суспільства. Люди з інвалідністю повинні отримувати необхідну підтримку при набутті освіти, працевлаштуванні тощо.

Отримання якісної освіти, зокрема у вищих навчальних закладах, стає однією з умов їх інтеграції у суспільство.

Стосовно осіб з порушеннями слуху, для яких зазначений освітній рівень є доступним, то отримання високоякісної вищої освіти є вирішальним фактором підвищення їхнього соціального статусу та захищеності у суспільстві. Лише повноцінна професійна реабілітація дає можливість таким людям стати конкурентоспроможними на ринку праці та створює основу для рівних можливостей.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє констатувати, що педагогічні аспекти навчання та виховання студентів з порушеннями слуху, а також окремі специфічні для них методи та прийоми роботи відображено у працях І. Багрової, М. Букуна, Е. Бурменка, В. Володавець, Х. Гайнутдінова, О. Гозової, О. Гонци, Н. Засенко, Б. Орлова, О. Пискової, Л. Фомічової, І. Цукерман, В. Чулкова, М. Шеремет, М. Шестакової та ін.

Мета статті – теоретично обґрунтувати та розробити організаційно-педагогічні умови навчання осіб з порушеннями слуху у вищих навчальних закладах; визначити роль соціального середовища ВНЗ та цілеспрямованої соціально-педагогічної діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу в забезпеченні соціальної адаптації студентів з особливим потребами.

Виклад матеріалу. Особливістю навчання студентів з інвалідністю в інтегрованому колективі є те, що сприймаючи їх як рівних, до них висувають такі ж вимоги з боку ВНЗ, як і до інших студентів. В інтегрованій групі не можна уповільнювати темп лекції, зменшувати кількість пар та їх тривалість, спрощувати чи скорочувати обсяг навчального матеріалу тощо, оскільки це знижує якість фахової підготовки. Тому компенсувати функціональні обмеження, що впливають на якість навчання студентів з інвалідністю, і надати необхідну підтримку можна тільки шляхом впровадження системи супроводу їх навчання [13]. У кожного студента з інвалідністю є певні особливості та функціональні обмеження, що ускладнюють процеси навчання в інтегрованому середовищі та їх соціалізації. Для забезпечення рівного доступу таких людей до освіти необхідно впроваджувати в навчально-виховний процес спеціальні методи, педагогічні технології та адаптивні технічні засоби.

Потрібна також розробка комплексних програм, спрямованих на особистісний і професійний розвиток людей з особливими потребами у ВНЗ та на їх інтеграцію у суспільство. Не можна забувати про розвиток фізичної культури та зміцнення стану їх здоров'я шляхом впровадження фізкультурно-спортивних та медико-реабілітаційних програм.

Навчання у вищому навчальному закладі є одним з тих видів діяльності, який передбачає велике розумове та нервово-емоційне навантаження. В особливо складне становище потрапляють студенти-першокурсники, які після важких вступних випробувань у навчальний заклад опиняються у незвичних для них умовах. Змінюється ритм життя, відпочинку, сну; з'являються нові переживання та емоції. У деяких студентів цей стан зникає швидше, а у деяких залишається протягом всього періоду навчання у виші.

Позбавлена слуху людина, неспроможна сприймати звукові сигнали, необхідні для повноцінного пізнання навколишнього світу, не здатна контролювати вимову різних звуків, унаслідок чого обмежуються можливості її спілкування з людьми.

Для подолання бар'єрності оточуючого середовища студенти з вадами слуху, особливо глухі, які перебувають у повній ізоляції, потребують додаткової, більш виразної візуальної інформації, тобто світлових сигналів і яскравих написів. Студенти з вадами слуху сприймають навчальний матеріал переважно візуально, з міміки та жестів викладача або через сурдоперекладача. Відтак вони мусять добре володіти методикою жестової мови та жестового висловлювання.

Рівний доступ до навчання студентів з вадами слуху реалізується завдяки адаптивним

технологіям, за допомогою яких навчальний матеріал перетворюється у сприйнятну для студентів форму:

- підготовку та тиражування друкованих, рукописних та електронних конспектів, лекцій, формування медіатеки дисципліни;
- підготовку відеозаписів лекційних матеріалів з синхронним сурдоперекладом чи текстовим рядком;
- застосування в навчальному процесі мультимедійних курсів з текстовими рядками;
- надання послуг тьюторами;
- забезпечення звукопідсилюючою апаратурою (індивідуальними слуховими апаратами).

У процесі необхідно створити атмосферу толерантності і доброзичливості, допомогти студентам зрозуміти потреби людини з вадами слуху, які виникають в процесі навчання чи спілкування.

Інваліди із вираженою патологією слуху зазнають певні труднощі у навчанні. Це і обмеження можливості спілкування і складність передачі інформації від викладача до студента навіть за присутності сурдоперекладача. Такі студенти мають малий словниковий запас, не знають елементарних термінів, не спроможні абстрактно мислити чи уявляти. Для викладачів, які працюють з такою групою студентів, бракує курсів, які б надавали поради з приводу психології таких студентів та навчали елементарних азів сурдоперекладу. Вважаємо за потрібне розробити нові методики роботи з зазначеною категорією студентства.

Сьогодні на державному рівні було ухвалено низку державних нормативно-правових документів, що регламентують процес навчання осіб з особливостями психофізичного розвитку і, зокрема, з порушеннями слуху у вищих навчальних закладах. Нині одним з пріоритетних напрямів державної політики є створення умов для здобуття якісної вищої освіти особами цієї категорії відповідно до їхніх можливостей і особливостей розвитку, що задекларовано в Законах України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту» та ін. Вочевидь певним чином це зініціювало зростання чисельності студентів з порушеннями слуху у ВНЗ.

Втім, законодавча регламентація на сьогодні потребує удосконалення на рівні вироблення спеціальних актів та положень.

Попередній аналіз засвідчив, що серед передумов, які забезпечують особам з порушеннями слуху можливості продовження навчання у ВНЗ можна виділити основоположні:

- якомога раннє спеціальне навчання та неперервність його на всіх освітніх ланках;
- забезпечення високого рівня базових (академічних) знань учнів з порушеннями слуху шкільного віку;
- розвиток розумового, пізнавального, мовленнєвого потенціалу учнів з порушеннями слуху;
- формування мотивації навчатися упродовж життя.

Молодь з особливими потребами є тією соціальною групою, яка вимагає до себе пильної уваги дослідників. Це пов'язано з маргінальністю молоді, яка обумовлена, по-перше, статусною невизначеністю і пошуком соціальних ролей, а також труднощами їх засвоєння. По-друге, вікові психологічні особливості створюють додаткові умови для радикальних ідей і їх реалізації в повсякденному житті. І саме тому, вивчення соціальної поведінки молоді, а також формування толерантності є необхідністю при подоланні існуючих або можливих форм прояву нетерпимості в молодіжній сфері.

У сучасному українському суспільстві необхідно формувати думку про те, що людина з особливими потребами має право користуватися можливостями цього суспільства, повинна спілкуватися зі своїми здоровими ровесниками. Потрібно робити все для подолання усталених стереотипів сприймання хворої дитини як аномальної, дефективної, а також викорінювати з свідомості людства рудимент соціальної ексклюзії (виключення), яка пригальмовує інтеграцію людини з особливими потребами до соціуму.

Важливу роль в досягненні гуманітарного, соціального та економічного розвитку осіб з

особливими потребами відіграє інклюзивне навчання. Спільна освіта осіб з обмеженими можливостями та їх здорових однолітків є основою їхньої інтеграції та соціальної адаптації [9].

На сучасному етапі велика увага в Україні приділяється питанням перебудови соціального життя, становленню та розвитку молоді в нових економічних і соціальних умовах. У зв'язку з цим новому постає й проблема адаптації. Її розглядають як залучення до різних видів діяльності і пов'язують із самоствердженням особистості, проявом активного ставлення до світу [1]. Проаналізувавши поняття адаптації в педагогіці та психології, Т. Каткова дотримується уявлення про адаптацію як про складний багатофакторний процес врівноважування між актуальним рівнем розвитку індивіда, його можливостями та новими вимогами середовища до нього, а також як результат цього процесу [4]. Як відомо, між людиною і середовищем діють мінливі, взаємодоповнюючі відносини. Зокрема, можуть спостерігатися такі їх варіанти:

- а) зміна людини при незмінному середовищі (відрив від життєвих обставин);
- б) різноспрямовані зміни людини і середовища (поглиблення суперечностей);
- в) незмінюваність людини при життєвих обставинах, що змінюються (консерватизм);
- г) односпрямовані зміни людини і середовища (синхронізація розвитку);
- д) незмінюваність людини і середовища (стагнація) [3].

Соціальна адаптація студентів – це процес або результат активного пристосування до умов функціонування вищого навчального закладу за допомогою різних заходів [8]. Процес адаптації, з погляду гуманістичної педагогіки, базується на вивченні та гармонійному задоволенні індивідуальних прагнень, інтересів, потреб особистості та створенні умов для її нормального життя в студентському середовищі, в суспільстві. Соціально-педагогічна адаптація здійснюється системно, за допомогою впливу всіх структур ВНЗ у процесі навчання, виховання та в позанавчальний час [2].

Аналіз науково-педагогічних досліджень цієї проблеми в студентському середовищі дає змогу виділити такі види адаптації: професійна адаптація у ВНЗ (процес залучення особистості до професії), дидактична (пристосування студентів до нової для них системи навчання), соціально-психологічна (пристосування до групи, стосункам уній, вироблення особистісного стилю поведінки) [5].

Умови навчання у ВНЗ ставлять підвищені вимоги до адаптивних механізмів студентів. Більшість нервово-психічних і психосоматичних розладів, які в цих умовах виникають у студентів, є результатом порушення процесу адаптації до умов навчання і виражають нестійкість адаптивних механізмів. Тому розвиток адаптивності у студентів є актуальним науково-практичним завданням, від розв'язання якого значною мірою залежить ефективність діяльності, а також збереження і зміцнення психосоматичного здоров'я студентів [10].

Як показує практика, соціальна адаптація студентів у ВНЗ має низку особливостей і вимагає створення відповідних умов. Так, за даними С. Селівестрова, соціально-педагогічною умовою ефективної адаптації студентів до навчання у ВНЗ є демократизація і гуманізація освітянського життя, включаючи всі компоненти системи навчально-виховного процесу та гуманізацію взаємин викладачів і студентів [10].

Що стосується створення умов для ефективної адаптації студентів з особливими потребами до соціального середовища ВНЗ, то це питання поки що є недостатньо вивченим. Незважаючи на наявні законодавчі акти, що регламентують отримання освіти молоддю з особливими потребами, права цих осіб ще далекі від їх повної реалізації в тій частині, що стосується їх повноцінної участі у соціальному житті та отриманні якісної вищої освіти. Одним із важливих напрямів соціальної адаптації молоді з особливими потребами є професійна орієнтація та самовизначення з урахуванням їхніх можливостей і потреб. Завдання професійної орієнтації полягає у виявленні індивідуальних схильностей і здібностей кожної з цих осіб до оволодіння — тією або іншою професією. При цьому наголошується на важливості довузівської підготовки з ознайомленням абітурієнта-інваліда з елементами технології навчання у вищій школі. Підготовку до вступу у ВНЗ визначають як один із важливих етапів соціальної адаптації молоді з особливими потребами шляхом інтеграційного включення їх у студентське середовище [7].

Важливе місце у навчально-виховному процесі студентів з особливими потребами належить

створенню відповідних умов у соціумі ВНЗ для їх ефективної адаптації та успішного навчання [6].

Вважаємо, що процес соціальної адаптації в супроводі навчання студентів з особливими потребами потрібно здійснювати в чотири етапи.

На першому етапі визначаємо рівень адаптивності студентів, з'ясовуємо тип і ступінь мотивації до діяльності взагалі і до навчання зокрема, рівень сформованості комунікативних та організаторських здібностей, визначаємо соціальний статус студента в групі. Для цього стануть в нагоді такі психодіагностичні методики: соціально-психологічна адаптація К. Роджерса та Р. Даймонда (СПА), опитувальники Ю.М. Орлова «Потребность в достижении» (ПД) та «Потребность в общении» (ПО), опитувальник «Направленность личности», опитувальник «Комунікативно-організаторські здібності» (КОС), соціометрія Дж. Морено.

На другому етапі здійснюємо обробку й аналіз результатів з їх внесенням до соціально-психологічної карти студента.

На третьому етапі проводимо тренінгові заняття зі студентами інтегрованих академічних груп, спрямовані на формування доброзичливого, емпатійного ставлення до студентів з особливими потребами.

На четвертому етапі відбувається реалізація комплексної тренінгової програми підвищення рівня соціальної адаптації студентів з особливими потребами, основними складовими елементами якої виступають такі тематичні тренінги: комунікативний тренінг, тренінг підвищення рівня мотивації до навчання, тренінг впевненості у собі, тренінг самовираження. Учасниками є студенти з низьким рівнем адаптивності незалежно від стану здоров'я. Використовуємо участь студентів з особливими потребами в діяльності товариства таємних друзів (організація та проведення тижневих акцій «Таємний друг», допомога у засвоєнні навчального матеріалу студентами з особливими потребами), організуємо дозвілля (клуби за інтересами, туристичні походи, святкування днів народження), консультування студентів з особливими потребами, які мають труднощі з адаптацією в соціумі (проводяться на кожному етапі).

Залучення осіб з особливостями психофізичного розвитку до загальноосвітніх та вищих навчально-виховних закладів передбачає позитивний вплив на широке коло близьких для них людей: батьків, інших членів родини. Вхідження молодого людини в коло своїх однолітків може сприяти поступовій зміні і психічного стану їхніх батьків – послаблюватиме напруженість, покращуватиме емоційний стан, підвищуватиме ефективність навчально-виховної, реабілітаційно-корекційної роботи. Активна, вмотивована, ціннісно-зорієнтована і педагогічно керована участь батьків у навчально-виховному процесі буде обумовлювати зменшення їхніх тривог і страхів, мобілізуватиме сили на щоденне і перспективне досягнення успіху, по-новому структуруватиме світосприйняття цілої родини, близьких до неї людей

Висновки. Вивчення основних соціально-педагогічних умов соціальної адаптації студентів з особливими потребами дозволили зробити наступні висновки:

– інклюзивні навчальні заклади забезпечують студентам з особливими потребами досягнення індивідуальних показників особистісного розвитку, функціональної значимості у процесі інтеграції в соціальне середовище, спроможності посісти в ньому належне місце, адекватне внутрішнім, особистісним набуткам;

– інклюзивне навчання сприяє розвиткові емпатії, толерантності, об'єктивній оцінці можливостей здорових студентів, формуванню реалістичного світогляду;

- забезпечення індивідуальних фізичних особливостей молодого людини, її функціональних і потенційних можливостей і потреб реалізується за допомогою компенсаторно-корекційних заходів.

Перспективи подальших пошуків. Дане питання, на нашу думку, є актуальним в сучасному суспільстві і потребує свого вирішення не лише на законодавчому рівні, але втіленні всіх шляхів його розв'язання на практиці та розробки навчальних програм спрямованих на використання саме в навчальних закладах інклюзивного типу.

Використана література:

1. **Агаджанян Н.А.** Проблемы адаптации и учение о здоровье: учеб. пособие РУДН / Н.А. Агаджанян – М.: Просвещение, 2006. – 284 с.
2. **Василенко О.М.** Соціально-педагогічна діяльність у вищих навчальних закладах / О.М. Василенко. — Харків: Крок, 2003. — 83 с.
3. **Зданевич Л. В.** Як живеться студентів? / Л.В. Зданевич // Гуманітарні науки. – 2005. – № 2. – С. 174-179.
4. **Каткова Т.І.** Соціально-професійна адаптація студентів вищих навчальних закладів економічного профілю / Т.І. Каткова. – Запоріжжя: Прем'єр, 2004. – 136 с.
5. **Ляхова І.,** Учитель О. Використання системного аналізу процесу адаптації студентів-першокурсників / І. Ляхова, О. Учитель // Рідна школа. – 2001. – № 1. – С. 61-63.
6. **Міщик Л.І.** Інтеграція студентів різної інвалідності в освіту / Л.І. Міщик // Вісник Запорізького національного університету. – 2007. – № 1. – С. 131-136.
7. **Навчання** людей з особливими потребами у вищій школі / О.В. Глузман, В.Ф. Щеколюдкін, Т.Ю. Подобедова, О.О. Чуєва. – Сімферополь, 2006. – 20 с.
8. **Научитель Е.Д.** Адаптація студента в вузе / Е.Д. Научитель // Практична психологія та соціальна робота. – 2001. – № 7. – С. 21-23.
9. **Національна Асамблея Інвалідів України.** Програма: «Через освіту до соціальної інтеграції» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://naiu.org.ua>
10. **Розов В.І.** Психосоматическая адаптивность и ее развитие у студентов в системе психологической службы вуза / В.И. Розов // Проблемы высшей школы. – Вып. 76. – К.: Вища школа, 1992. – С. 52-57.
11. **Селіверстов С.І.** Соціально-педагогічні умови адаптації студентів до навчання у вищому навчальному закладі: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / С.І. Селіверстов; Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К., 2000. – 188 с.
12. **Стандартні** правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 48/96, прийнята на 48 сесії ГА ООН 20 грудня 1993 року. – К.: ВГСПО НАІ України, 2003. – 40 с.
13. **Таланчук М.П.** Супровід навчання студентів з особливими потребами в інтегрованому освітньому середовищі: Навчально-методичний посібник для студентів, викладачів та фахівців вищих навчальних закладів інтегрованого типу / П.М.Таланчук, К.О.Кольченко, Г.Ф.Нікуліна. – К., 2003. – 72 с.

References

1. **Agadzhanjan N.A.** Problemy adaptacii i uchenie o zdorov'e: ucheb. posobie RUDN / N.A. Agadzhanjan – M.: Prosveshhenie, 2006. – 284 s.
2. **Vasilenko O.M.** Social'no-pedagogichna dijal'nist' u vishhiih navchal'nih zakladah / O.M. Vasilenko. — Harkiv: Krok, 2003. — 83 s.
3. **Zdanevich L. V.** Jak zhyvet'sja studentovi? / L.V. Zdanevich // Gumanitarni nauki. – 2005. – № 2. – S. 174-179.
4. **Katkova T.I.** Social'no-profesijna adaptacija studentiv vishhiih navchal'nih zakladiv ekonomichnogo profilju / T.I. Katkova. – Zaporizhzhja: Prem'er, 2004. – 136 s.
5. **Ljahova I.,** Uchitel' O. Vikoristannja sistemnogo ljanalu procesu adaptacii studentiv-pershokursnikiv / I. Ljahova, O. Uchitel' // Ridna shkola. – 2001. – № 1. – S. 61-63.
6. **Mishhik L.I.** Integracija studentiv riznoi invalidnosti v osvitu / L.I. Mishhik // Visnik Zaporiz'kogo nacional'nogo universitetu. – 2007. – № 1. – S. 131-136.
7. **Navchannja** ljudej z osoblivimi potrebami u vishhij shkoli / O.V. Gluzman, V.F. Shhekolodkin, T.Ju. Podobedova, O.O. Chujeva. – Simferopol', 2006. – 20 s.
8. **Nauchitel' E.D.** Adaptacija studenta v vuze / E.D. Nauchitel' // Praktichna psihologija ta social'na robota. – 2001. – № 7. – S. 21-23.
9. **Nacional'na** Asambleja Invalidiv Ukraïni. Programa: «Cherez osvitu do social'noi integracii» [Elektronnij resurs] / Rezhim dostupu: <http://naiu.org.ua>
10. **Rozov V.I.** Psihosomaticheskaja adaptivnost' i ee razvitie u studentov v sisteme psihologicheskoi sluzhby vuza / V.I. Rozov // Problemy vysshej shkoly. – Vyp. 76. – K.: Vishha shkola, 1992. – S. 52-57.
11. **Seliverstov S.I.** Social'no-pedagogichni umovi adaptacii studentiv do navchannja u vishhomu navchal'nomu zakladi: dis. kand. ped. nauk: 13.00.04 / S.I. Seliverstov; Institut pedagogiki i psihologii profesijnoi osviti APN Ukraïni. – K., 2000. – 188 s.
12. **Standartni** pravila zabezpechennja rivnih mozhlivostej dlja invalidiv: Rezoljucija General'noi Asamblei OON № 48/96, priijnjata na 48 sesii GA OON 20 grudnja 1993 roku. – K.: VGSPONAI Ukraïni, 2003. – 40 s.
13. **Talanchuk M.P.** Suprovit navchannja studentiv z osoblivimi potrebami v integrovanomu osvith'omu sere dovishhi: Navchal'no-metodichnij posibnik dlja studentiv, vikladachiv ta fahivciv vishhiih navchal'nih zakladiv integrovanogo tipu / P.M.Talanchuk, K.O.Kol'chenko, G.F.Nikulina. – K., 2003. – 72 s.

Мирян А.А. Готовность образовательного пространства высших учебных заведений к социальной адаптации студентов с нарушением слуха/

В статье исследованы становление и развитие системы обучения студентов с нарушениями слуха в вузе; выделено предпосылки повышения образовательного уровня лиц этой категории; представлена общая характеристика и раскрыта специфика процесса обучения глухих студентов и студентов с пониженным слухом; раскрыто содержание и

структуру психолого-педагогического сопровождения студентов с нарушениями слуха, целью которого является предоставление последним пакета соответствующих услуг, формирование специальных образовательных условий. Научно-теоретически обоснованы и определены организационно-педагогические условия, обеспечивающие повышение эффективности обучения юношей и девушек с нарушениями слуха в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: высшие учебные заведения I-IV уровней аккредитации, глухие студенты, организационно-педагогические условия, лица с нарушениями слуха, психолого-педагогическое сопровождение, студенты с пониженным слухом.

Miryam A.M. Ready educational space of higher education institutions in social adaptation of students with hearing.

In the article the formation and development of teaching students with hearing impairments in universities; allocated prerequisites for increasing the educational level of people in this category; presented the general characteristics and disclosed the specifics of the learning process of deaf students and students with reduced hearing.; the content and structure of psychological and educational support for students with hearing impairment, which aims to provide the latest package of related services, formation of special educational conditions. Scientific and theoretically grounded and defined organizational and pedagogical conditions that increase the effectiveness of training young people with hearing impairments in higher education.

Keywords: higher education institutions of I-IV accreditation levels, deaf students organizational and pedagogical conditions, persons with hearing impairment, psychological and pedagogical support students with reduced hearing.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2015 р.

Статтю прийнято до друку 20.09. 2015 р.

Рецензент: д. пед. н., проф. Сергієнко Л.П.

УДК 376-044.247

Пахомова Н. Г., Пахомова В. А.

ІНТЕГРАЦІЯ МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНИХ І ПЕДАГОГІЧНИХ ЗНАТЬ В ПРОЦЕСІ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ

У статті висвітлена необхідність інтеграції медико-психологічних і педагогічних знань в процесі корекційної роботи. Розкрито сутність поняття «інтеграція». З'ясовано, що система інтеграції складових є множиною елементів, які знаходяться у відношеннях і зв'язках один з одним й утворюють певну цілісність, єдність. Схарактеризовані основні аспекти інтеграції медичних, психологічних і педагогічних знань та умінь в організації корекційного процесу. Проаналізовано професіограму корекційного педагога. Визначені якісні характеристики особистості. Встановлено, що морально-етичні характеристики спонукають людину до забезпечення психологічного комфорту у процесі корекційної роботи. Обґрунтована необхідність стимулювання позитивної орієнтації на очікуваний результат та успішність корекційної роботи.

Ключові слова: інтеграція медико-психологічної і педагогічної складових, професійна підготовка, корекційна робота.

В епоху глобалізації та інформатизації пріоритетним напрямом реформування освіти є її інтеграція у світовий освітній простір, яка виступає джерелом розвитку у молоді цілісного світосприймання, методологічною основою розкриття єдності явищ об'єктивної дійсності, що передбачає створення в людині системного образу світу, становлення педагога як суб'єкта пізнання, здатного професійно діяти в різних епістемологічних системах та сферах знань. Складність і багатогранність корекційної діяльності вимагає від корекційного педагога інтегративних медико-психологічних і педагогічних знань та умінь аналізувати патологічні явища психофізичного розвитку, психолого-педагогічні особливості психічного і мовленнєвого розвитку, що підвищує ефективність та результативність діагностичної, реабілітаційної, пропедевтичної, корекційної та консультативно-просвітницької діяльності. У зв'язку з цим, виникає необхідність формування нової генерації корекційних педагогів, які здатні надавати кваліфіковану допомогу особистості з порушеннями психофізичного розвитку у створенні умов для її успішної соціалізації та самореалізації, що передбачає педагогічну, медичну та психологічну підготовку на рівні вимог сучасності.

Виникнення нових дисциплін, теорій, концепцій інтегрованого характеру відображає синтез взаємодіючих знань та багатоаспектне переплетіння проблем, предметів і методів пізнавальної діяльності, що підтверджує взаємозалежність всіх сфер пізнання від міждисциплінарної інтеграції. Про актуалізацію інтегративних тенденцій свідчать дослідження філософських основ інтеграції (С. Клепко та